

УДК УДК 338.486(477)/339.727.92

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Софія Дяків

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна 79000, тел.: (032)239-46-03;
E-mail: sofidyakiv@ukr.net*

Висвітлено проблеми та перспективи формування зарубіжного досвіду інвестиційної політики у туристичній галузі. Проаналізовано вплив інвестиційної діяльності на туристичну сферу. Визначено головні напрями участі держави в інвестиційному процесі, націлені на розвиток туристичної та рекреаційної сфери. Розглянуто податкові важелі зарубіжних країн, які використовують з метою стимулювання розвитку рекреаційної галузі. Досліджено принципи державного регулювання туристичної сфери та загального досвіду зарубіжних країн щодо вдосконалення національної системи державного регулювання туризму. Окреслено стратегічні цілі інвестиційної політики в галузі туризму.

Ключові слова: інвестиції; рекреаційна сфера; розвиток туризму; інвестиційна політика.

Актуальність теми. Постійно зростаючі прибутки від міжнародної туристичної діяльності створюють умови, за яких країни світу все більше уваги приділяють розвитку туризму. Одним з напрямів розв'язання проблем розвитку туризму є використання досвіду країн світу. Система органів державного регулювання туристичної сфери має суттєві відмінності залежно від країни та ролі туризму в її економіці, зокрема наявності унікальних природних та культурних ресурсів, потенціалу національного туристичного ринку, доступності туристичних ресурсів для власних та іноземних туристів, ролі країни на міжнародному туристичному ринку, масштабів інвестицій у туристичну сферу. Світовий досвід доводить, що рекреаційна сфера природно та гармонійно поєднує у собі всі можливості глобального та національного розвитку людини і суспільства на основі існуючих місцевих ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються функціонування рекреаційно-туристичної галузі та, зокрема, можливостей залучення до її розвитку інвестиційних ресурсів, досліджують фахівці та практики, серед яких слід виокремити В. Квартальнова, В. Федорченка, В. Цибуха, О. Бейдика, А. Амошу, В. Бессонова, Ю. Мігущенко, Н. Коніщеву та інших. Розглядають ці проблеми і в регіональному аспекті, насамперед такі українські вчені, як М. Долішній, В. Кравців, В. Євдокименко, М. Крачило, І. Школа, В. Руденко. Роботи цих авторів містять доволі глибокий аналіз розвитку рекреаційно-туристичної індустрії і трансформаційних процесів, які в ній відбуваються, можливості залучення інвестицій, формування інвестиційного клімату та ін.

Виклад основного матеріалу. Головна мета туристичної стратегії держави – створення високоефективного конкурентоспроможного туристичного комплексу, що забезпечуватиме широкі можливості для обслуговування українських та іноземних громадян, а також значний внесок у розвиток економіки країни. Для реалізації цієї мети пропонують певні заходи, серед яких – залучення інвестицій у сферу туризму.

Початкові інвестиції в туризм притягуватимуть все більше вкладень у майбутньому у допоміжні та підтримуючі галузі господарства. Сюди належать великі інвестиції в головні готелі, ресторани, торгові центри, порти, аеропорти, транспортні засоби і т. п. Такі інвестиції окупляться тільки через декілька років. Туроператори та певною мірою турагенти вимагають великої кількості оборотних засобів для оплати послуг готелів, транспортних компаній тощо перед туристичним сезоном.

Розмаїття терміна “інвестиції” у вітчизняній та зарубіжній літературі значною мірою пояснюють широтою сутнісних рис цієї доволі складної економічної категорії. У сучасній економічній теорії категорія “інвестиції” (від лат. слова *invest* – вкладати) становить процес вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення [5]. Інвестиційна політика слугує важливою складовою механізму державного регулювання туристичної галузі та охоплює комплекс заходів, спрямованих на залучення капіталу у розвиток туристичної інфраструктури.

Під час інвестування у туристичну індустрію слід звернути увагу, що туризм за своїм змістом – явище сезонне, отож повна залежність регіону від одного сектора індустрії небажана. Тим більше, що попит на туризм і подорожі значною мірою залежить від доходів і смаків туристів.

Крім того, розвиток туризму породжує певні соціальні та додаткові витрати на підтримку навколишнього середовища. Доволі бурхливий розвиток туризму і повна залежність від нього ставить таку дилему: припинення подальшого розвитку туризму загрожує економічним спадом; обмежування туризму в подальшому розвитку сприятиме збереженню природних і культурних ресурсів країни. У цьому випадку рішення, зазвичай, прийняти доволі важко.

Іноді уряди країн дивляться на туризм доволі оптимістично. Вони втілюють у життя активні інвестиційні програми, що спрямовані на розвиток туризму і носять пріоритетний характер. З’являються нові місця для відпочинку туристів, відбувається модернізація старих, занепадаючих: в них інвестують гроші. Наприклад, Лівенворт (Вашингтон), старе містечко лісорубів і шахтарів, пережило справжнє відродження, коли трансформувалося в баварське селище і т. п.

Часом інвестиції у туризм породжують зростання темпів інфляції. Туристи вкладають свої гроші, зароблені в іншому регіоні або країні, в економіку певного туристичного регіону. Підвищуються ціни на товари першої необхідності: продукти, одяг, житло, транспорт. Зазвичай, у туристичних регіонах доволі стрімко ростуть ціни на землю (наприклад, південне узбережжя Криму до окупації). Ціна, яку туристи можуть заплатити за своє проживання під час відпустки у туристичному регіоні, може різко знизити попит на житло місцевих жителів, які мають відносно невеликі доходи: їх просто витісняють з ринку житла в районах з розвинутою туристичною індустрією [3, с. 60–89].

У сучасному світі спостерігається тенденція до зменшення націоналізації

капіталу. Це означає, що інвестори вкладають свої гроші не тільки у підприємства своєї держави, а й у розвиток економіки іншої країни. Існує й така тенденція, як збільшення вкладів у вже розвинені країни, оскільки інвестори впевнені, що приплив інвестицій до промисловості держави принесе високий прибуток. У світі сучасної економічної нестабільності гарантований прибуток – це визначальний чинник. Саме тому сьогодні помітний відтік іноземного капіталу з багатьох країн з нестабільними економікою та політичною ситуацією.

Країни Західної Європи вирізняються у світі найвищим рівнем експлуатації рекреаційних ресурсів, найефективнішим їхнім використанням та наданням рекреаційних послуг. Європа – рекреаційно найпривабливіша у світі. Близько 60 % усіх рекреантів і туристів нашої планети долучається до її природного, культурного, історичного та етнічного розмаїття. Традиційними лідерами за кількістю відвідувань у Європі є Франція (74,5 млн осіб), Іспанія (53,6 млн осіб), Італія (41,2 млн осіб), Велика Британія (24,9 млн осіб), Німеччина (18,9 млн осіб), Греція (12,5 млн осіб), які разом складають 78 % прибуттів у світі. Водночас ми спостерігаємо, що частка менш розвинутих країн та країн, що розвиваються, щороку поступово зростає [10].

Зарубіжні країни володіють доволі розгалуженою системою управління та регулювання рекреаційно-туристичної діяльності. Вона представлена як на центральному, так і на місцевому рівнях, що є доволі показовим для України, оскільки остання не має чітко сформованої та законодавчо унормованої системи управління зазначеною сферою. Отож В. І. Новикова, спираючись на думку провідного спеціаліста у сфері туризму і рекреації Р. А. Браймера, цитує: “нині найбільшим стримувальним фактором у розвитку туризму і рекреації на суспільному рівні є відсутність уваги і підтримки з боку політиків і влади. Коли на туризм не звертають уваги, його прибутки не визначені, відсутнє ретельне планування і, як наслідок, відсутній і розвиток. Тільки коли з’явиться глибокий інтерес на законодавчому рівні, будуть об’єднані зусилля для піднесення статусу індустрії туризму на більш високий рівень не тільки у вигляді декларацій, а і будуть проведені конкретні заходи для встановлення і підтримки економічних зв’язків, почне ефективно діяти маркетинг у сфері туризму, тільки тоді можливо розраховувати на конкретні результати” [2]. Тобто саме від органів влади залежить розвиток та ефективне надання рекреаційних послуг: спільно з громадськістю та приватним сектором вони покликані розвивати рекреаційну сферу у регіонах країни з метою наповнення місцевих бюджетів та просування України на міжнародному ринку туризму та рекреації.

Наприклад, у Франції питання регулювання туризму та рекреації стосується компетенції Міністерства транспорту та суспільних робіт, у структурі якого функціонують Державний секретаріат з питань туризму та Управління туризму. Ці органи відповідають за управління та регулювання галузі, інвестування та міжнародні відносини у сфері туризму [1, с. 169–188]. У Франції задіяні всі види наявних рекреаційних ресурсів. Зрозуміло, що й рекреаційно-туристичне господарство територій Франції постійно змінюють і реконструюють, щоб утримати перше місце у світі. Місцеві органи влади приймають відповідні плани рекреаційного освоєння тих територій країни, які ще відстають у цьому плані. Значну увагу приділяють рекреаційному використанню Піренеїв, Атлантичного узбережжя, пошуку

мінеральних вод з метою розширення мережі бальнеологічних курортів, розвитку агротуризму тощо. Держава активно втручається у ці процеси. Французи вважають, що можливості розвитку їхнього рекреаційно-туристичного господарства далеко не вичерпані.

За 100 років розвитку туристичної індустрії Італії країна перетворилась в один з провідних центрів туризму у світі. Сьогодні понад 36 % туристичних відвідувань середземноморського басейну припадає на Італію. Важливу роль у розвитку туризму в країні відіграє Національне управління по туризму, яке має широкую мережу представництв за кордоном. Завданням управління є вивчення кон'юнктури міжнародного туристичного ринку, проведення рекламних кампаній і збільшення потоку туристів з-за кордону в країну [1, с. 169–188].

У 80-х роках минулого століття Європейське співтовариство почало втілювати дорогий проект з розвитку туристичної інфраструктури Південного регіону Італії – Медзоджорно на загальну суму 34,9 млн євро. Мета цього проекту – розвиток індустрії туризму, створення робочих місць і припинення еміграції, а також можливість інвестицій у відносно відсталу місцеву економіку. В результаті реалізації цього проекту створено 65 тисяч додаткових готельних номерів.

Сьогодні Іспанія є одним з головних туристичних центрів світу, що спеціалізується, здебільшого, на масовому пляжному туризмі. Швидкий розвиток туризму в країні відбувся після Другої світової війни. Іспанський уряд 1959 р. визнав ту позитивну роль, яку міг би відіграти туристичний сектор у розвитку національної економіки, і почав проводити політику його заохочення різними способами, наприклад, надавати кредити для будівництва готелів. У цьому ж році економіку країни відкрили для іноземних інвестицій, – девальювали національну валюту, внаслідок чого Іспанія стала привабливішим туристичним центром, ніж узбережжя Франції та Італії. З середини 70-х років, у період бурхливого розвитку туризму, в Іспанії почалось активне будівництво великих сучасних готелів для задоволення потреб масового туризму. У 80-х роках туризм продовжував відігравати активну роль в економіці Іспанії та забезпечив робочими місцями 11 % потенційної робочої сили країни; він становив 33 % від усього іспанського експорту і 9 % ВВП країни.

В Іспанії питання туризму координує Державний секретаріат з питань торгівлі, туризму та малого бізнесу, підлеглий Міністерству економіки. Крім Держсекретаріату, Міністерству підпорядковані: Центральна дирекція з туризму (адміністративні питання, розробка загальних напрямів державної політики у сфері туризму), яка опікується переобладнаними у найдорожчі готелі замками, фортецями й палацами; готельна мережа “Paradores” (83 готелі, розміщені в будинках, що становлять історичну цінність); два виставково-конгресних центри (в Мадриді та Малазі) та Іспанський інститут туризму – “Turespasa”. З метою координації їхньої діяльності в країні створена Рада з розвитку туризму, до складу якої входять представники державних органів влади всіх рівнів та представники приватного бізнесу. Як результат, Іспанія посідає перше місце у світі за обсягом річного бюджету для проведення політики просування національного туристичного продукту за кордоном, 70 % якого надає уряд країни [10].

Пріоритетність розвитку рекреаційної сфери та її належна фінансова підтримка

з боку держави та місцевих органів влади сприяють повноцінному комплексному обслуговуванню та наданню якісних рекреаційних послуг рекреантам.

У контексті нашого дослідження заслуговує уваги досвід Австрії – країни з тисячолітньою історією, що володіє численними історичними та іншими цінними пам'ятками. В Австрії не збирають статистичних даних про туристів на кордоні, і про стан туризму свідчать показники прибуття у різні місця розміщень та кількості проведених там туроднів. Це пов'язано з прибуттям туристів у країну багатьма наземними шляхами, що ускладнює оцінку розмірів різних ринків. Австрія у Європі випереджає всі інші країни за рівнем розвитку зимових видів туризму: у гірській частині країни іноді як автономні системи, з повним комплексом рекреаційних послуг, діють понад 20 тис. готелів. Організація надання рекреаційних послуг в австрійських містах цікава тим, що тут туристичний сезон триває упродовж року та охоплює різні рекреаційні сфери, включаючи такі види рекреаційних послуг, як послуги відпочинку, культурні та лікувальні. Привабливими є австрійські міста з пам'ятками архітектури, музичного та образотворчого мистецтва, а також ті, що забезпечують природний відпочинок: полювання, риболовлю, пішохідні походи в гори та ін. Оскільки рекреаційно-туристична діяльність у країні давно є важливою галуззю національної економіки, то їй приділяють значну увагу: тут створена високоякісна рекреаційно-туристична інфраструктура, розгалужена мережа засобів розміщення, передусім невеликі готелі, приватні пансіонати, гірські хатини типу шале [15].

Відповідно, політикою місцевих органів влади Австрії щодо розвитку ринку рекреаційних послуг передбачено рекламні та маркетингові компанії, навчання туроператорів, складання каталогів, роботу та постійну взаємодію із засобами масової інформації, організацію святкових заходів. Віденська рада з туризму проводить різні акції із залученням цільових груп туристичної діяльності. Рекреаційно-туристична маркетингова стратегія Австрії спрямована на залучення уваги потенційних гостей країни до можливостей культурно-пізнавального, активного, екологічного та оздоровчого відпочинку. Вона спирається на три ключових поняття: “культура”, “автентичність” та “інтенсивність” [15].

Ще одним зразком інвестицій у туризм можна назвати Туреччину – улюблене місце відпочинку європейців, якому останніми роками, попри кризу, вдалося значно зміцнити свої позиції на туристичному ринку. Туреччина легше перенесла кризу завдяки численним вигідним пропозиціям у секторі «all inclusive», якими користується кожен п'ятий турист, що прибуває до країни. Хоча Туреччина і не винайшла цю систему, проте успішно її втілила. Навіть у кризові роки, коли прибутки від в'їзних туристів скоротилися у всьому світі на 8 %, Туреччині вдалося навіть збільшити показники майже на 3 % [16].

Одним із найважливіших завдань Туреччина визнає розвиток внутрішнього туристичного ринку шляхом пропозиції альтернативних продуктів з характеристиками якості та вартості, прийнятними для внутрішнього ринку. За експертними оцінками, обсяги такого ринку можуть сягати 20 млн осіб. Важливим, на наш погляд, є те, що в туристичному бізнесі Туреччини відбувається потужна диверсифікація. Стратегія полягає у формуванні цілорічного сезону шляхом диверсифікації туристичних продуктів, пов'язаних з існуючою базою розміщення.

Туреччина – одна з найпопулярніших для туристів країна. Понад 31 млн відпочиваючих, які приїхали до Туреччини 2013 р., забезпечили дохід країни майже у 30 млрд доларів. За результатами дослідження виявлено, що механізм реалізації туристичної політики держави передбачає: розробку стратегії, цільових програм з розвитку туризму на рівні держави, регіонів; розробку конкретних заходів щодо досягнення поставленої стратегічної мети і державне регулювання розвитку туристичної галузі.

Як один із найпопулярніших туристичних напрямів у світі Туреччина продовжує представляти величезні інвестиційні можливості [16].

Доволі цікавим є досвід Канади, де ініціатива щодо визначення пріоритетності сфери діяльності (зокрема, рекреації та туризму) передана на рівень провінцій та муніципалітетів. Канада досягла найбільших успіхів у сфері рекреації та туризму завдяки реалізації ефективної державної політики, яка полягає у підтримці ініціативи та забезпеченні її впровадження фінансовими ресурсами. Серед інших факторів важливим є обмеження ініціативи державних структур щодо прийняття регуляторних актів, які ускладнюють дозвільну систему та посилюють державний контроль. Зокрема, заслуговує уваги питання запровадження місцевих податків і зборів від наданих рекреаційних послуг, що може значно покращити місцеві бюджети та стимулювати підприємницьку діяльність у цій сфері [7].

Не можна не згадати про Об'єднані Арабські Емірати та Сінгапур. Туризм в ОАЕ – одна з головних сфер діяльності цієї держави, що засвідчує якість обслуговування та увагу до гостей. Курорти і міста ОАЕ (Абу-Дабі, Джумейра, Дубай, Фуджейра, Шарджа) – це не лише класичні для пляжного відпочинку пляжі, готелі та розважальні центри. Доповненням до цього міста різних еміратів представляють собою перлини сучасної арабської архітектури та популярні центри шопінгу. Дубай давно став синонімом розкоші. Його називають містом майбутнього, в якому все найдосконаліше: якщо готель, то семизірковий; якщо хмарочос, то найвищий у світі. Не дивно, що найбільше місто ОАЕ є головним туристичним центром на Близькому Сході.

Головними перевагами розвитку туризму в Сінгапурі, крім багатого природно-рекреаційного потенціалу, мальовничих ландшафтів, екологічно чистого довкілля, є бездоганна транспортна інфраструктура, високий розвиток економіки загалом і туристичної сфери зокрема. Сінгапур є однією із найпопулярніших туристичних дестинацій серед іноземних туристів. За останні 50 років кількість іноземних туристів збільшилась з 90 тис. 1964 р. до 15,6 млн 2013 р. [17].

Сьогодні Рада з туризму Сінгапура (Singapore Tourism Board) – офіційний орган управління у Міністерстві торгівлі та індустрії країни. Його мета полягає у розвитку туристичного сектору країни та просування Сінгапура як туристичної дестинації за кордоном. Регіональні відділення Ради з туризму Сінгапура здійснюють весь спектр функцій з розвитку туристичного бізнесу – від туристичного маркетингу до заохочення інвестицій. Аналіз кількості щорічних іноземних прибуттів засвідчує, що туризм у Сінгапурі став привабливим для іноземців і вагомим компонентом структури національної економіки. Завдяки правильній політиці країни у сфері туристичного бізнесу, надходження від туризму 2013 р. – понад 18 млрд доларів

США, а туристична індустрія сягала 4 % ВВП і створила 160 000 робочих місць [17]. Отже, розвиток туризму в Сінгапурі обумовлено не лише наявністю багатого рекреаційного потенціалу країни, стабільно високим рівнем економіки, бездоганною транспортною інфраструктурою, а й сталою державною політикою у сфері туризму, основи якої були закладені 50 років тому зі створенням Ради з туризму Сінгапура. Протягом 50 років Рада розробляла креативні інноваційні методи туристичної діяльності та позиціонувала позитивний туристичний імідж країни за кордоном. Уряд Сінгапура докладає багато зусиль для забезпечення сталого зростання та розвитку туризму. Цей досвід може бути корисним і для України.

У світовому масштабі – це багатонаціональна та космополітична, з сильною економікою та високим рівнем прозорості, з вищим рівнем робочої сили, зі стратегічним розташуванням держава, яка є привабливою для компаній, щоб розвивати свій бізнес [4].

Австралія, восьма за величиною у світі за обсягами туристичного ринку, – швидко стає головним місцем для інвестицій у бізнес. Сьогодні Австралія пропонує безпечну і стабільну позицію для туристичних інвесторів. Уряд Австралії наразі працює над тим, щоб подвоїти витрати відвідувачів до понад 115 млрд дол. США до 2020 року. Партнерство уряду та компаній галузі туризму демонструє прихильність уряду Австралії до спрощення інвестиційних процесів – усунення бар'єрів і поширення інформації та представлення можливостей туризму Австралії для доступнішої інформації зацікавленим інвесторам [14].

Зазначимо, що перед більшістю країн Центрально-Східної та Південної Європи на етапі ринкової трансформації економіки, в тому числі рекреаційної галузі, постала проблема диспропорційності її розвитку. З метою стимулювання розвитку рекреаційної галузі вони використовують податкові важелі, зокрема [11]:

– У Хорватії туристичні та рекреаційні послуги звільнені від сплати ПДВ. Окрім того, застосовують додаткові стимули для капіталовкладень, відповідно до розміру інвестицій і рівня забезпечення роботою певної кількості персоналу. Інвесторам, які здійснюють діяльність у зонах спеціального державного захисту, де корпоративний податок на додану вартість становить 5–15 %, надають спеціальні привілеї.

– Польський туристичний бізнес має найнижчу ставку оподаткування у Європі – 7 % при 22 % для інших видів бізнесу. З 1993 р. для деяких видів інвестицій – введена система прискореної амортизації. Як і в Хорватії, обсяг пільг диференціюють залежно від місця розташування об'єкта інвестування та рівня зайнятості.

– Органи державного управління Туреччини прийняли рішення здавати в оренду на 49 років земельні ділянки на доволі ліберальних умовах: за мінімальну плату будь-якому інвестору, хто брав на себе зобов'язання побудувати там готель. На такі цілі надавали безвідсотковий кредит і звільняли від сплати податків на 5 років. Цей досвід перейняв уряд Єгипту та Тунісу. Уряд Кіпру здає в оренду землю з метою стимулювання будівництва нових туристичних об'єктів на 99 років з можливістю подальшого продовження оренди на аналогічний термін. Також уряд визнає значну роль туризму в економіці країни та активно надає субсидії на будівництво інфраструктури індустрії, підтримує розвиток авіакомпанії “Кіпрські авіалінії”, заохочує підготовку кадрів для туристичної індустрії.

– В Іспанії та Греції інвесторам надають пільговий, податковий режим і ставку амортизаційних відрахувань, зниження податку з обороту. У Греції ПДВ на розміщення туристів та їхнє харчування становить 8 %. Крім того, урядом розроблена система знижок для туристичних фірм, які здійснюють прийом та обслуговування туристів у несезонний період.

Щодо джерел фінансування просування національного туристичного продукту, то в частині країн головним джерелом є держава (Іспанія, Польща, Сінгапур). Обсяги фінансування розраховують як прямим методом, так і у вигляді певного відсотка з податкових надходжень від підприємств турсфери. У деяких країнах до фінансування залучають кошти приватного бізнесу (Франція, Греція, Італія). Їхній відсоток у загальних витратах залежить від рівня співпраці приватного сектору з державним.

На відміну від розглянутих прикладів державного регулювання туристичної діяльності, можливий варіант відсутності центральної державної туристичної організації та вирішення всіх питань на засадах і принципах ринкової „самоорганізації”. Урядові органи використовують таку модель у тих випадках, коли туризм взагалі не дуже потрібний національній економіці або суб’єкти туристичного ринку займають сильні позиції, тобто здатні вирішувати свої проблеми без участі держави. Подібну модель управління індустрією туризму прийняли в США після того, як 1997 року ліквідували державну структуру (U.S. Travel and Tourism Administration), що відповідала за розвиток туризму в країні [10]. Такий крок обумовлений низкою причин: скороченням видатків федерального бюджету, міцними позиціями США на міжнародному туристичному ринку, впевненістю у привабливості країни для зарубіжних туристів, наявністю сильних приватних компаній у сфері туризму, здатних на самостійні потужні рекламні акції в інтересах усього національного ринку. Важливе значення щодо цього мають розвинена інфраструктура, система забезпечення безпеки туристів, високий рівень надання банківських, страхових послуг і медичного обслуговування [10]. Вибір моделі інвестування залежить від наявності в країні відповідних виробничих ресурсів: природних, матеріально-технічних, трудових, інформаційних. Світовий досвід дає нам приклади переважно ринкового регулювання інвестиційних процесів у туристичній сфері (США). У цьому випадку передбачають, що податки на доходи підприємств індустрії туризму будуть мінімальними, а держава не втручатиметься у функціонування туристичного сектору економіки, не братиме участі у фінансуванні цієї діяльності.

Що ж стосується нашої держави, то Україна має величезний інвестиційний потенціал у туристичній галузі. Цьому сприяють значні курортно-рекреаційні ресурси, історико-культурний і природний потенціал, вигідне географічне положення, ринкова економіка, спрямованість України до євроінтеграції, наявність значних земельних ресурсів, які можуть використовувати інвестори для розбудови туристичної інфраструктури.

Фінансова та воєнно-політична кризи в Україні майже не вплинули на кількість виїздів українців за кордон. Однак число подорожей з метою “туризм” скоротилося майже вдвічі. Також у цих умовах в Україну приїздить майже вдвічі менше іноземних мандрівників. Україну 2015 року відвідало 15 159 іноземних туристів

(2013 р. – 232 311 туристів). У статистичні дані 2013 р. включали інформацію про відвідування туристами Криму та території, яку сьогодні рахують зоною АТО. З 2014 р. ці регіони не відображають у статистиці. Всього минулого року Україну відвідало 12,4 млн іноземців, 2013 р. – 24,6 млн осіб. Внутрішній туризм за два роки скоротився вдвічі. Якщо 2013 р. зафіксовано 702,6 тис. любителів подорожей по країні, то 2015 р. внутрішніх туристів було 357 тисяч [8].

Сьогодні привабливими для інвестування є проекти, пропозиції щодо будівництва туристичних і спортивних гірськолижних трас, канатних доріг, спортивно-оздоровчих комплексів [9].

Проте існує багато ризиків та перешкод для здійснення інвестиційної програми в Україні: політичні та законодавчі, валютно-фінансові, інфраструктурний та економічний ризики. Туристичну галузь, за оцінками фахівців, вважають однією з високорентабельних, однак високі прибутки обумовлюються високими ризиками капіталовкладень. Зокрема, за рівнем ризику інвестицій туристична галузь займає 8 місце серед інших галузей національної економіки України [13].

Окреслимо стратегічні цілі інвестиційної політики у галузі туризму:

- створення законодавчої бази регіонів в області забезпечення гарантій на іноземні інвестиції в туристичний бізнес;
- формування сприятливого іміджу регіонів в області надання рекреаційно-туристичних послуг;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- стимулювання приливу капітальних вкладень у реконструкцію та будівництво сучасних туристичних комплексів, санаторіїв, готелів, що відповідають міжнародним вимогам і стандартам;
- розробка нових турів, з урахуванням етнокультурних, геополітичних, екологічних чинників, у привабливих для туризму районах [6].

Отже, потреба туристичної галузі в інвестиціях вимагає ефективної інвестиційної політики держави, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату за допомогою комплексного використання інструментів регулювання інвестиційної діяльності, активної співпраці органів державної влади з громадськими та бізнес-структурами з метою залучення інвестиційних ресурсів у розбудову туристичної інфраструктури та забезпечення довгострокового ефекту розвитку галузі.

Державну інвестиційну політику необхідно формувати, виходячи з вимог забезпечення економічної рентабельності туристичних компаній і створення сприятливих соціально-економічних умов (середовища) в конкретних регіонах, можливостей туризму в міжнародному обміні, забезпечення балансу зовнішньоекономічної діяльності держави, підвищення рівня та якості життя людини за рахунок повного задоволення потреб у пізнанні навколишнього світу.

Усі проблеми сучасного розвитку туризму можна вирішити за належної державної підтримки та наявності механізмів комплексного підходу до управління національним туристичним продуктом на внутрішньому і міжнародному ринках туристичних послуг.

Отже, досвід розвинених країн та країн, що розвиваються, беззаперечно засвідчує, що для України, її регіонів та міст питання надання рекреаційних послуг

є вкрай важливим, актуальним та перспективним. Завдяки розвитку туризму можна забезпечити нову якість економічного зростання, соціального забезпечення, підвищення добробуту громадян та подолання нерівномірності розвитку територій, а також досягти позитивних фінансово-економічних та соціально-психологічних ефектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Козловський С.* Шляхи формування еліти в туристичній галузі (вітчизняний та іноземний досвід) / Козловський С. // Формування й оновлення політико-управлінської еліти в сучасній Україні : зб. наук. пр. ; за заг. ред. М. І. Пірен. – Київ : Вид-во НАДУ, 2005. – С. 169–188.
2. *Новикова В. І.* Територіальна організація рекреаційної діяльності у контексті збалансованого розвитку регіону (на прикладі Черкаської області) : дис. канд. геогр. наук / В. І. Новикова. – Київ, 2008. – 280 с.
3. *Цибух В. І.* Державне регулювання у сфері туризму в Україні / Цибух В. // Статистика України. – 2005. – № 1. – С. 60–89.
4. *Шаповалова О. О.* Особливості організації туризму в Сінгапурі: 50 років на шляху до успіху / Шаповалова О. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2014 – № 1144. – Харків, 2014. – С. 182–184.
5. *Шарп У. Ф.* Инвестиции / Уильям Ф. Шарп, Гордон Дж. Александер, Джеффри В. Бейли ; пер. с англ. — Москва : Инфра-М, 2003. — 1028 с.
6. *Шевчук В. Я.* Основи інвестиційної діяльності / В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин. — Київ : Генеза, 1997. — 384 с.
7. Аналіз державної політики на підтримку розвитку туризму в Україні : аналіт. докл. в рамках проекту “Використання канадського досвіду на підтримку розвитку туризму в Україні як провідної галузі економіки”. [Електронний ресурс] / Держ. турист. адміністрація України, Спілка розв. туризму і ремесел „Золоте Перевесло”. – Київ, 2005. – 165 с.
8. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrstat.org>.
9. Державна служба туризму та курортів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>.
10. *Козловський С. В.* Іноземний досвід регулювання міжнародного туризму та його використання в Україні [Електронний ресурс] / Козловський С. // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 1. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/kozlovsky.htm.
11. Напрями регулювання структурних диспропорцій в туристичній сфері країн центрально-східної та південної Європи: досвід для України в контексті розширеної зони вільної торгівлі [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу : <http://www.niss.lviv.ua/analytics/79.htm>.
12. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18.11.2003. № 1282-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.
13. ТОП-10 – Рейтинг ризикованих інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mppconsulting.com.ua/news/1Q2010.html>.
14. Туризм в Австралії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.australia.com/industry-advice/investing-in-tourism.aspx>.
15. Туристичний сайт : Австрія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.turistua.com.
16. Центр тяжіння міжнародного туризму зміщується на Схід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geograf.com.ua/tourism/3116>.

17. Annual Report on Tourism Statistics 2013 [Electronic resource]. – Way of access : https://www.stb.gov.sg/statistics-and-market-insights/marketstatistics/annual%20report_2013_f_revised.pdf.

Стаття надійшла до редколегії 05.09.2016

Прийнята до друку 21.09.2016

FOREIGN INVESTMENT EXPERIENCE IN THE RECREATIONAL AREA

Sofia Diakiv

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine, tel. (032) 231-41-51
E-mail: sofidiyakiv@ukr.net*

The article deals with the problems and prospects of the formation of international experience in the investment policy in the tourism industry. The examples of successful investment in tourism and recreation industry in foreign countries are shown. The influence of the investment activities on the tourism sector is analyzed. The recreation and tourism marketing strategy aimed at attracting the attention of potential visitors to foreign countries, their possibilities of cultural and cognitive activities, environmental and leisure experience for adopting it in Ukraine are considered in the article. The main directions of the state's participation in the investment process, focused on the development of tourism and recreation industry are determined. The tax instruments of foreign countries that are used to stimulate the development of recreational area are considered. The principles of state regulation of the tourism industry and the overall experience of foreign countries to improve the national system of state regulation of tourism are researched. The strategic objectives of investment policy in the field of tourism are outlined.

Key words: investments; recreational area; tourism; investment policy.